

Kära vänner,

Tack för inbjudan att tala här idag på den "Nationella veterandagens fest". För mig vars mor kom till Sverige som krigsbarn under det andra världskriget och som är uppväxt med en släkthistoria där såväl vinterkrig som fortsättningskrig funnits närvarande som en skugga av det förflutna så finns en speciell känsla i mitt hjärta en dag som denna. Det är en känsla av ödmjukhet inför den försvarsvilja och den kamp för överlevnad som det finska folket tvingades till.

Under de stormens år som andra världskrigets dramatiska omvälvningar innebar så visade ett litet finskt folk en överlevnads- och kampförmåga som omvärlden inte förväntat sig. Man lyckades stå upp mot en övermakt som kunde tyckas vara omöjlig att besegra. Men viljan att överleva som nation och folk gjorde också att uthållighet, kunskap och vana när det gäller klimatet och en successivt allt effektivare militär strategi överraskade fienden på ett sådant sätt att Finland värnade sin frihet.

Från svensk sida deltog 8000 frivilliga i vinterkriget och 1700 i fortsättningskriget. Till detta kommer materiel av det mest skilda slag och arbetsinsatser som gjordes för att bli bygga befästningslinjer. "Finlands sak är vår" var en kampanj som genomfördes i Sverige. Sympatin för broderfolket var mycket stor. Totalt var det 700.000 soldater som stred för Finlands frihet.

Priset för den frihet man uppnådde var högt. Nedbrända städer och byar, förstörd infrastruktur, stora delar av landet skövlades och stora mänskliga förluster i form av döda och skadade. Krigskyrkogårdarna fyllda med vita kors står idag som tysta påminnelser och minnen av den hårda tid som satt djupa spår i det finska samhället och folksjälens. Ett samhälle som upplevt det totala kriget glömmet inte. Upplevelser, minnen och den präglings kriget skapar finns kvar i minst tre generationer. Så dramatiskt är det !

Vi som växt upp under efterkrigstiden och på något sätt har en relation till det som hänt har att fundera över hur det skulle ha varit om Finland inte klarat friheten.

Från ett svenskt perspektiv bör man tänka på vad som hänt i nordens om Finland hade varit förlorat. Vad hade hänt med Sverige ? Hade Sverige blivit indraget i kriget ? Vi får aldrig svar på frågor som dessa. Men med ett förlorat Finland så hade järnridån sänkt sig och gått rätt igenom Östersjön som hade blivit ett befäst hav. Sverige hade befunnit sig i den yttersta frontlinjen mellan stormaktsblocken. Den svenska efterkrigshistorien hade blivit annorlunda och med största säkerhet både farligare och brutalare. Tack vare den finska armens framgångsrika avvärjningsstrider bl a vid Tali och Ihantala midsommaren 1944 så avgjordes inte bara Finlands frihet, utan också Sveriges säkerhetspolitiska läge under hela det kalla kriget.

Med detta som perspektiv så var den finska krigsinsatsen också en frihetsgärning för hela nordens. Den skapade en bättre framtid även för Sveriges folk, men också en mjukare balans i nordens med en överbrygning mellan stormaktsblocken. Finland hade den sk vänskaps- och biståndspakten med Sovjetunionen, Sverige var neutralt och alliansfritt och Norge var med i NATO som ett resultat av sin historia under det andra världskriget. Alla tre länderna gick ur kriget som fria och demokratiska. Här var den finska krigsinsatsen avgörande !

Finland utvecklade sig, trots ett tungt krigsskadestånd, till ett modernt, effektivt och framtidsinriktat land. Med samma obändiga vilja som man höll fienden stången under krigstiden så tog man sig an återuppbyggnaden och skapade nya städer, samhällen, infrastruktur och höjde successivt levnadsstandarden. När Berlinmuren föll och diktaturerna i öst förvandlades till demokratier så var det lätt konstatera vilken kvalitet, frihet och levnadsnivå som det finländska folket genom sin kamp vunnit. De söndertrasade och olyckliga samhällena i öst som nu kände frihetens vind hade lång väg att gå för att reparera diktaturens skador.

Dagens Europa är något helt annat än under den mörka tid som dagens firande har sitt ursprung i. Det är ett Europa i allt större samverkan och där även Finland och Sverige har en plats och påverkan. Europa präglas idag av demokratiska stater och demokratin är en självklarhet, vilket det inte var vid den tid då vinterkriget och fortsättningskriget i all sin grymhet utspelade sig. T o m i dagens Ryssland genomförs allmänna val till både duman och presidentposten, låt vara under tvivelaktiga former. De baltiska länderna har återfått sin frihet.

Det sker snabba förändringar i vår omvärld. I Asien så sker en stark ekonomisk tillväxt. USA orienterar sig i allt högre grad till stilla havet och Asien. I Ryssland så är exporten av olja och gas mycket viktig. Östersjön har här en central roll. Successivt förstärker Ryssland sin militära kapacitet både när det gäller flexibilitet och kvalitet. I norden samverkar Norge, Finland och Sverige allt mer när det gäller försvaret och det mest tydliga samarbetet är mellan flygvapnet på nordkalotten där de tre länderna med stor regelbundenhet övar tillsammans. Samverkan mellan de nordiska länderna är något vi bör se positivt på och betrakta som en möjlighet inför framtiden. Både Norge, Finland, Danmark och Sverige deltar tillsammans i olika internationella insatser.

Dagens firande är egentligen ett firande som handlar om små nationers rätt till frihet, demokrati och självständighet. Det är en rätt som är reglerad i FN stadgan och som är grundläggande inom folkrätten. Nationell suveränitet och okränkbarhet är den fredliga grunden för ett bra samarbete mellan folk och nationer. Då byggs samverkan från trygghet och inte via underkastelse genom hot eller våld. Då kan man också söka styrka och trygghet tillsammans och på det viset skapa en fredlig utveckling. Vi måste lära oss av mänsklighetens historia och inte göra om misstagen.

Jag vill med detta framföra ett tack till Finlands ambassadör Harry Hellenius och den finska militärattachén Anders Gardberg för att de gör årets arrangemang möjligt. Jag vill också tacka såväl svenska som finska krigsveteraner. Detta är ett firande i frihetens tecken.

Tack för att ni har lyssnat !

Peter Hultqvist